

Vaste Commissie voor Sociale Zaken en
Werkgelegenheid
Tweede Kamer der Staten-Generaal
T.a.v. de heer E. Sjerp, Adjunct-Griffier

p/a cie.szw@tweedekamer.nl

Woerden

27 oktober 2020

Onderwerp

Position Paper ANBO

Kenmerk

U-PA-2020-044

Informatie bij

w.reijn@anbo.nl

Position Paper ANBO

Hoofdpunten

- ANBO onderschrijft in grote lijnen de uitgangspunten voor het nieuwe pensioenstelsel.
- Zonder goede overgang tot 2026 ontvalt het draagvlak onder ouderen voor het stelsel.
- ANBO draagt prudente alternatieven aan voor zowel 2021 als het transitie FTK.
- Onevenwichtige uitgangspunten leiden tot onevenwichtige verdeling van pensioenen. Gepensioneerden kunnen definitief op een reëel lagere uitkering gezet.
- Voor het schrappen van het individuele bezwaarrecht dient een betere juridische positie voor de huidige aanspraakhouders te worden ingericht.

Inleiding

ANBO onderschrijft de doelstellingen van het Pensioenakkoord van juni 2019 en ziet in de uitwerking van het Pensioenakkoord van juni 2019 door de stuurgroep in juni 2020 een flinke vooruitgang. Het hangt van de nadere invulling af of de belangrijkste doelstellingen van het akkoord daadwerkelijk worden bereikt: een ambitie van 80 procent middelloon en een koopkrachtig pensioen.

Het draagvlak onder het nieuwe stelsel staat ondertussen sterk onder druk door de opgelopen achterstanden, het ontbreken van perspectief op indexatie in de periode tot 2026 en dreigende kortingen. Draagvlak is nodig voor de verplichtstelling en een soepel invaren. Het is aan alle betrokken partijen om deze problematieken op te lossen om rust te creëren en steun te verwerven.

Wij hechten aan een breed draagvlak onder het nieuwe pensioenstelsel. Daarvoor is nodig:

Overgangperiode 2021

Minister Koolmees geeft in zijn brief van 28 september aan toe te staan dat bij een dekkingsgraad van 90 procent of hoger niet hoeft te worden gekort. Hij grijpt daarbij terug op zijn brief van december 2019. Deze grens is onder meer gebaseerd op de hersteltermijnen voor de mVEV en de VEV, die in het nieuwe pensioenstelsel vervallen. Ook is de dekkingsgraad gebaseerd op de RTS, die als maatstaf straks vervalt. Wij stellen voor om voor 2021 de ondergrens te baseren op een prudent rendement van 1,5 procent, zoals de minister zelf gebruikt voor de bepaling van de fiscale ruimte.

Overgangperiode/transitie FTK

De doelstelling van een koopkrachtig pensioen - met uitzicht op indexatie - dient zo spoedig mogelijk in het transitie FTK te worden omgezet. De zekerheid uit het huidige FTK leidt tot lagere (nominale dan wel reële) pensioenen en moet nu worden losgelaten. Het huidige FTK dient daarom zo spoedig mogelijk te worden verlaten.

De ouderenorganisaties pleiten er daarom voor om nu in het transitie FTK zoveel mogelijk het nieuwe stelsel te benaderen met de daarbij behorende verhogingen en verlagingen.

Niet alleen moeten onnodige kortingen worden voorkomen, maar mogelijke indexatie moet naar voren worden gehaald, omdat gepensioneerden – gemiddeld 75 jaar oud – het zoet van het nieuwe stelsel (indexatie) niet proeven, maar wel het zuur voor de kiezen kregen en krijgen.

Wij zoeken daarvoor mogelijkheden, zo goed mogelijk aansluitend op de uitgangspunten van de stuurgroep, de hoofdlijnennotitie van minister Koolmees en zijn brief van september.

Wij constateren daarbij de volgende punten:

- In het pensioenakkoord is vastgelegd dat de grondslag voor de premie en de verplichtingen gelijk moet worden. Daarbij is afgesproken dat de RTS als uitgangspunt wordt genomen.
- In de uitwerking is de RTS verlaten. Minister Koolmees: “Er is geen sprake meer van de risicovrije rekenrente.”
- De RTS houdt de doelstelling/belofte van een ‘koopkrachtig’ pensioen evenwel uit zicht tot de invoering van het nieuwe stelsel en dwingt zelfs tot kortingen.
- De verkenningsgroep van de stuurgroep geeft aan dat een projectierendement de basis moet worden met een toekenning van rendement naar leeftijdscohorten.
- De dalende RTS heeft in het huidige FTK tot forse overdrachten tussen generaties geleid. Dat effect wordt in de komende vier jaar nog sterker door de neerwaartse aanpassing van de UFR. De RTS exclusief UFR is momenteel onder de 0 procent. Dat terwijl de RTS straks geen maatstaf meer is en de reserveringen per cohort dus niet meer actueel zijn.
- De vaak zeer lage premiedekkingsgraad van ca 60 tot 80 procent kan tot kortingen leiden.
- Wij stellen ook vast dat de huidige premies fors zijn. Wij achten premieverhogingen gewenst noch haalbaar omdat het draagvlak onder actieve deelnemers onder druk komt te staan.

Wij zien twee alternatieven om in het transitie FTK het nieuwe, op rendementen gebaseerde stelsel na te bootsen, waaruit pensioenfondsen kunnen kiezen als zij niet binnen het huidige FTK willen blijven:

1. Als de RTS niet geschikt is voor de opbouw van pensioen, als de bases van premie en verplichtingen dezelfde moeten worden en als het nieuwe stelsel het projectierendement als basis kent, dan is het logisch om de verplichtingen voorlopig te baseren op het prudent verwacht reëel rendement van de premie. Net als bij de premie kan de hoogte *in beginsel* voor vijf jaar worden vastgesteld, waarmee het stelsel minder afhankelijk is van de marktrente.
Met een dergelijke stap is het probleem van de te lage premiedekkingsgraad (die in de premiereregeling niet meer bestaat) opgelost. Voor deelnemers wordt op de balans aan aanspraken bijgeschreven voor wat zij betalen.
Wel nemen risico's toe. Daarom stellen wij voor om in dit alternatief aanspraken te verlagen onder de 100 procent dekkingsgraad en te verhogen boven de 110 procent.
Een buffer van maximaal 10 procent kan ook het risico beperken als bij transitie/invaren dit rendement te hoog is t.o.v. het gemiddelde projectierendement. Overigens zou in dat geval het kapitaalgedekte stelsel überhaupt in gevaar zijn.
2. Een andere aansluiting zou zijn om het verwachte lange-termijn rendement in een blijvende lage rente-omgeving te gebruiken, zoals eerder door de minister gemeld in de fiscale paragraaf van het pensioenakkoord.
Voordeel is een nog prudenter rendement, zodat risico's nauwelijks toenemen.
Nadeel is dat de premiedekkingsgraad weliswaar stijgt maar nog steeds te laag is en de dekkingsgraad drukt.
Wij stellen daarom voor om bij deze keuze aanspraken te verhogen en verlagen bij een dekkingsgraad van 100 procent.
Wij beseffen het 'draaien aan de renteknop' gevoelig ligt i.v.m. papieren overdrachten tussen generaties. Het nieuwe stelsel is gebaseerd op projectierendementen en life cycle beleggen, zodat alleen substantiële rente-afdekking nodig is voor oudere generaties. Er

zou alleen daarom al een herbalancering van de verplichtingen over cohorten moeten plaatsvinden. ANBO staat overigens open voor alternatieven die de problematiek tot 2026 oplossen, maar die worden door andere partijen vooralsnog niet geleverd.

De transitie

Een transitie op basis van de huidige RTS en straks nagenoeg zonder UFR is onevenwichtig voor de verschillende generaties. Daarbij zou een verdeling op basis van een rekenrente die zich op een all time low bevindt niet uit te leggen zijn. Daarmee is de RTS ongeschikt als maatstaf.

Wij pleiten ervoor om de twee voorgestelde invaartechieken (standaardmethode en VBA) nog eens goed tegen het licht te houden met als maatstaven:

- Genoemde onevenwichtigheid in vermogenstoedeling als gevolg van de RTS waar in het nieuwe stelsel projectierendementen de maatstaf zijn. De huidige reserveringen passen niet bij het nieuwe stelsel.
- De toedeling van het vermogen aan deelnemers is bepalend voor het pensioenperspectief.
- Daarbij moet worden bedacht dat gepensioneerden met de beoogde projectierendementen achterstanden uit het verleden nooit meer goed kunnen maken.
- Netto profijt is niet zonder meer een goede benadering. Er is ontevredenheid over het huidige contract, betoogt actuaire Agnes Joseph in Pensioen Pro. "Waarom gaan we er bij het netto profijt wel vanuit dat het huidige pensioencontract evenwichtig is?"
- De twee methodes hebben een definitieve invloed op het pensioen. Een als oneerlijk ervaren toekenning van vermogens wordt door flinke groepen gezien als onteigening, wat zal leiden tot een stroom van processen bij het invaren. Ook komt de steun van ouderenorganisaties onder druk, wat het draagvlak onder het nieuwe stelsel aantast.
- Een evenwichtige toedeling is een mix van belangen, perspectieven, rechten en evenwichten, waar bij de standaardmethode geen en bij de VBA nauwelijks ruimte is omdat beide de RTS als basis kennen.
- Voor het bepalen zou het Musgrave-criterium nader kunnen worden bestudeerd: hoe krijg je qua vervangingsratio's evenwichten tussen generaties. Niet de vermogens maar de uitkeringen dienen leidend te zijn.

Het nieuwe stelsel

- De werking van de solidariteitsreserve is niet helder. De vulling en verdeling van deze reserve bepalen hoe solidariteit tussen generaties wordt bepaald.
- De werking van het beschermingsrendement dient nadere uitwerking.
- De risicograad/zekerheidsgraad van verschillende beleggingscategorieën moet opnieuw worden vastgesteld. In de modellen wordt voor gepensioneerden nog steeds de RTS grotendeels als uitgangspunt genomen, waar alternatieve vastrentende categorieën een beter alternatief kunnen zijn.
- In de governance moet de positie van de huidige rechthebbenden beter worden verankerd. Het laat zich aanzien dat niet alleen het individuele bezwaarrecht vervalt, maar ook dat van organisaties. Dat er een verzwaaard adviesrecht voor Verantwoordingsorganen komt is goed, maar de positie van eerste belanghebbenden – de gepensioneerden, die dagelijks afhankelijk zijn van hun pensioeninkomen – moet worden versterkt, bijvoorbeeld doordat representatieve organisaties dat bewaarrecht voor hun leden wel kunnen uitoefenen.

Betrokkenheid van alle verschillende stakeholders, dus ook van de gepensioneerden, bij de uitwerking van bovenstaande is van eminent belang om het draagvlak te schragen.

Met vriendelijke groet,

Willem Reijn
Senior beleidsadviseur pensioenen